

בט א מיי פ"ה מהל' מביה הלכה ג סג עשין פפ טו"ע ח"ת סימן רטו סוף ד'.

רבינו גרשום

ולא מכר הדרך. ודקאמר גמי בכל דוכתי בתלמוד מהכא אמרינן. דהכא עיקר מהלוקחין בהכי: ממאי. מציתו למימר דמהכא מייתי ראייה. דלמא לא פליגי לא בעין יפה ולא בעין רעה. אלא בהא פליגי דר' עקיבא סבר משום הכי צריך למוכר לקנות לו דרך מן הלוקח דאין אדם רוצה ליתן מעותיו ודרסוהו אחריים ומשום הכי אין לו דרך למוכר אא אינו חזר וקנה מן הלוקח. ורבנן סבין דאמר אינו צריך ליקח לו דרך דלא גמר ומקני ליה דרך הבית והדות לפי שאין אדם רוצה שיטול מעות ויפרח באויר לבורו ולדותו. אלאמא בדאין אדם רוצה פליגי ולא פליגי בעין יפה דבעלמא אימא לך דאפי' ר' עקיבא מודה דמוכר בעין רעה מוכר כגון אדם שפכר אילנות ושניר קרקע לפניו דכל זמן שהאילנות קיימין יכול להחזיק בהן אבל אי מייבשין אינו רשאי לנטות אחריים תחתיהן משום דמוכר בעין רעה מוכר ומחא לא תפוטנו. אלא מסיפא דמתני' מציינן למימר דפליגי ר' עקיבא ורבנן דר' עקיבא סבר דמוכר בעין רעה מוכר ורבנן סבין בעין רעה מוכר:

מכרן לאחר. אותן בוד דרות: ר' עקיבא אומר אינו צריך ליקח (ללוקח) דרך וכו'. והא תו למה לי ר' עקיבא לייפות כחו של לוקח כסיפא הא אשמועינן ברישא דכי אמר צריך ליקח לו דרך למוכר ברישא היינו פיר כח דלוקח וזבול מייפס כח דמוכר ברישא ובסיפא אתו תו למה לי אלא ר' עקיבא מוכר בעין יפה וכו'. ממאי דילמא לעולם סיפא צטריך ר'פליגי בסיפא כדמפלגי ברישא בין אדם רוצה. ודקא קשיא לך הא תו למה לי האי' אצטריך דר' עקיבא סבר זיל בתר דעת דלוקח ודעת' דלוקח אין אדם רוצה שיתן מעותיו ויפרח באויר לבורו ולדותו ומשום הכי אין צריך ליקח לו דרך ללוקח. ורבנן סבין זיל בתר דעתיה דמוכר דאינו רוצה שיקבל מעות בסתמי וירדסו אחריים בבית הלך לבורו ולדותו ומשום הכי צריך ליקח לו דרך דהא מרישא איפכא שמעינן האי אין אדם ומשום הכי אצטריך נמי לנתני כסיפא דר' עקיבא לעולם בתר דעתיה דלוקח אולי' בין היכא דמשמע שאין לוקח רוצה שירדסוהו ובין כסיפא דמשמע שאין לוקח רוצה שיפרח. ורבנן סבין בתר דעתא דמוכר וליכא למשמע מהכא דפליגי ככל דעתיה דר' עקיבא. אלא מהא דקתני כסיפא דהאי מתני' איכא למשמע דפליגי בעין יפה דנתן מכר את השדה כו' לא מכר את הגת ולא את השוכן בין חרובין דליכא בהו יונים בין ושובין דאיכא בהו יונים וצריך ליקח לו דרך וכו' כדפריש' ליה דעיל. כלומר אי משום הכי צריך למינני דר' עקיבא סבר צריך ליקח לו דרך למוכר כדי שיקל לשובכו ולבורו משום גדולה זבין ליה. לפי שאין אדם רוצה

סד:

דרבי עקיבא סבר מוכר צעין יפה מוכר.
ככל דיני מכירות שזעולס: **והאמר נמי צעלמא רבי עקיבא נטעמיה כו'.** כלומר מדמוקמינן צעלמא שאר דיני מכירה דתלו טעמייהו צעין יפה וצעין רעה אליבא דר' עקיבא ורבנן כגון צפ' מזוקת הבתים (לעיל דף לו.): דאמרנן מכר אילנות ושניר קרקע לפניו פלוגתא דר' עקיבא ורבנן דלר' עקיבא יש לו קרקע לצעל האילן שאס ימות האילן יטע אחר במקומו ולרבנן אין לו: **מהכא.** ממתני' הוא דדייקינן לה: **ממאי.** דלמא דר'ע' החס צעין יפה מוכר ויש לו (א) קרקע אי נמי צעין רעה ואין לו והכא זהא פליגי דר' עקיבא סבר אין

ממאי דלמא רבי עקיבא סבר בתר דעתא דלוקח אזלינן. פירוש היכא דאיכא טעמא דדריסה ופריחה אצל היכא דליכא כמו גבי אילנות לא: **הכי**

רבי עקיבא סבר ^(א)מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר ודקאמר נמי בעלמא ר' עקיבא לטעמיה דאמר מוכר בעין יפה מוכר מהכא ממאי דלמא ^(ב) רבי עקיבא סבר אין אדם רוצה שיתן מעותיו וירדסוהו אחריים ורבנן סברי אין אדם רוצה

שיטול מעות ויפרח באויר ואלא מסיפא מכרין לאחר ר' עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך והכמים אומרים צריך ^(א) דלמא בהאי פליגי דרבי עקיבא סבר בתר דעתא דלוקח אזלינן ורבנן סברי בתר דעתא דמוכר אזלינן ואלא מהא ^(ג)לא את הבור ולא את הגת ולא את השוכן בין הרבין בין ישובין וצריך ליקח לו דרך דברי ר' עקיבא והכמים אומרים אינו צריך הא תו למה לי אלא לאו **הא קמ"ל דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר** ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר **אומר אינו צריך ליקח לו דרך דברי ר' עקיבא ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר** ודלמא אשמועינן בית וקא משמע לן שדה וצריכא דאי אשמועינן בית משום דבעי צניעותא אבל שדה אימא לא ואי אשמועינן שדה משום דקשי ליה דוושא אבל בית אימא לא אלא מסיפא מכרין לאחר רבי עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך והכמים אומרים צריך הא תו למה לי היינו הך אלא לאו **הא קמ"ל דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר** מינה איתמר רב הונא אמר רב הלכה

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא

דרבי עקיבא סבר מוכר צעין יפה מוכר.
ככל דיני מכירות שזעולס: **והאמר נמי צעלמא רבי עקיבא נטעמיה כו'.** כלומר מדמוקמינן צעלמא שאר דיני מכירה דתלו טעמייהו צעין יפה וצעין רעה אליבא דר' עקיבא ורבנן כגון צפ' מזוקת הבתים (לעיל דף לו.): דאמרנן מכר אילנות ושניר קרקע לפניו פלוגתא דר' עקיבא ורבנן דלר' עקיבא יש לו קרקע לצעל האילן שאס ימות האילן יטע אחר במקומו ולרבנן אין לו: **מהכא.** ממתני' הוא דדייקינן לה: **ממאי.** דלמא דר'ע' החס צעין יפה מוכר ויש לו (א) קרקע אי נמי צעין רעה ואין לו והכא זהא פליגי דר' עקיבא סבר אין לוקח רואה שיתן דמים למוכר וידרוס על גבי ציתו לילך לבורו ולדותו ומוכר נמי יודע הוא שלדעת כן קונה הלוקח שלא ידרוס מוכר על גבי ציתו והיה לו למוכר לשייר דרך לעצמו בפירוש והלכך כריך ליקח לו דרך אצל גבי מוכר אילנות ושייר קרקע אימא מודי רבי עקיבא דמוכר צעין רעה מוכר ואין לו קרקע לצעל האילן דהיינו לוקח דליכא הכא גבי לוקח טענת ידרסוהו אחרים דלא לייס דריס מוכר על גבי אילנות של לוקח **ורבנן סברי.** דלריסה לא מייס לוקח דלאן כאלן חסרון ממון אצל מוכר יש לו טענה דאינו רואה שיקבל דמי ציתו מן הלוקח ע"מ שיצטרך לפרוח צבאיר אל צורו ודמותו שמעכז לעצמו והלכך ודאי לא מכר דרך צורו ולא הוצרך לפרש שהוא מעכז גס את הדרך של צורו דמה הנאה יש לו בצור בלא דמי ^(א) ויד צעל השטר על המתונה אצל גבי מכר אילנות ושייר קרקע מודו רבנן דצעין יפה מוכר דלית ליה למוכר השתא טענת פריחת אור וחינו נפסד מקרקע שהוא משייר לעצמו כלום על ידי אילן: **אלא מסיפא.** דהך צבא דקתני מכרין לבור ודות לאחר והצית עכז לעצמו רבי עקיבא אומר א"צ הלוקח ליקח לו דרך דצעין יפה מכר לו כדמפרש לקמיה דהשתא ליכא לפרכי טעמא דרבי עקיבא כדלעיל אין אדם רואה שיתן מעותיו וירדסוהו אחריים וליכא הכא שום טענה ללוקח אלא זאת דאין רואה שיתן מעותיו ויפרח צבאיר ולהאי טעמא לא מייס רבי עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך מן המוכר דצעין רעה מוכר דליכא הכא לפרכי דאין רואה שיתן מעותיו ויפרח באויר ורבנן סבין בעין רעה מוכר:

מכרן לאחר. אותן בוד דרות: ר' עקיבא אומר אינו צריך ליקח (ללוקח) דרך וכו'. והא תו למה לי ר' עקיבא לייפות כחו של לוקח כסיפא הא אשמועינן ברישא דכי אמר צריך ליקח לו דרך למוכר ברישא היינו פיר כח דלוקח וזבול מייפס כח דמוכר ברישא ובסיפא אתו תו למה לי אלא ר' עקיבא מוכר בעין יפה וכו'. ממאי דילמא לעולם סיפא צטריך ר'פליגי בסיפא כדמפלגי ברישא בין אדם רוצה שיתן מעותיו ויפרח באויר לבורו ולדותו ומשום הכי אין צריך ליקח לו דרך ללוקח. ורבנן סבין זיל בתר דעתיה דמוכר דאינו רוצה שיקבל מעות בסתמי וירדסו אחריים בבית הלך לבורו ולדותו ומשום הכי צריך ליקח לו דרך דהא מרישא איפכא שמעינן האי אין אדם ומשום הכי אצטריך נמי לנתני כסיפא דר' עקיבא לעולם בתר דעתיה דלוקח אולי' בין היכא דמשמע שאין לוקח רוצה שירדסוהו ובין כסיפא דמשמע שאין לוקח רוצה שיפרח. ורבנן סבין בתר דעתא דמוכר וליכא למשמע מהכא דפליגי ככל דעתיה דר' עקיבא. אלא מהא דקתני כסיפא דהאי מתני' איכא למשמע דפליגי בעין יפה דנתן מכר את השדה כו' לא מכר את הגת ולא את השוכן בין חרובין דליכא בהו יונים בין ושובין דאיכא בהו יונים וצריך ליקח לו דרך וכו' כדפריש' ליה דעיל. כלומר אי משום הכי צריך למינני דר' עקיבא סבר צריך ליקח לו דרך למוכר כדי שיקל לשובכו ולבורו משום גדולה זבין ליה. לפי שאין אדם רוצה

מסורת הש"ס

[6] לעיל.ל.ו.טז.ן.ט. [7] לקמן ע"ה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ממאי דלמא בהא פליגי ר' עקיבא סבר: (ב) שם והכמים אומרים לריך ליקח לו דרך מאי לאו בהא קמיופלגי דר"ע סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סבין מוכר בעין רעה מוכר ודלמא בהא פליגי דר"ע סבר נמר דעתא: (ג) רשב"ם ד"ה ממאי וכו' ויש לו בקרקע אי נמי צעין רעה מוכר ואין לו: (ד) ד"ה ורבנן וכו' בלא דרך אצל גבי מוכר אילנות וכו' אין זה הק"ד ומצנני ויד צעל השטר על המתונה נמקח: (ה) ד"ה ודלמא וכו' משני לכו הך שני וכו' ורבנן אזלינן מכר: (ו) ד"ה אלא לאו וכו' אלא טענת פריחת אור אלא לר"ע הוא:

מוסף רש"י

לא את הבור. שצדקה אף על פי שאמנו לו כל מה שצדקה (לקמן ע"ה).

רבינו גרשום (המקשר)

שיטול מעות ויפרח באויר לשובכו את תו למה לי הא כבר שמעינן מרישא דמתני' דהשתא לא מצית להוציא כדמתחבא ליה לעיל ולא מתירא לשום דרשא אלא למשמע מינה דר' עקיבא סבר מוכר בעין רעה מוכר וכו'. ודלמא מהא נמי לא תפוטש אלא אשמועינן הכא כי היכא דפלוגתאן לענין בית דר' עקיבא סבר אין אדם רוצה שיתן מעותיו וירדסוהו אחריים ורבנן סבין דאין אדם רוצה שיתן מעות ויפרח באויר. ה"ע פליגי גבי מוכר את השדה סתם לא מכר לא את הבור ולא את הדות כו'. וצריכא בהוריייהו למתני פלוגתייהו דמחא לא מפקי אידך דאי אשמועינן בית היה אמרינא בהא קאמר ר' עקיבא אין אדם רוצה שיתן מעות וירדסו אחריים משהו בבית לצניעותא עביד שמצניע אדם חפצים בביתו. ומשום הכי כולה זבין ליה אבל שדה דלאו לצניעותא עביד אימא דלא לימא ר' עקיבא צריך ליקח לו דרך קמ"ל דאפי' הכי פליגי ר' עקיבא. ואי אשמועינן סדיל' לר' עקיבא גבי שדה דאין אדם רוצה שיתן מעותיו וירדסו אחריים הוה אמנא שדה שאני משום דרוושא דריסה שדרוסינן בה בני אדם קשה לזרעים ומשה' גמר למקני אפי' דרך שדהו וליח ליה בה כלום ומשום הכי צריך לקנות לו דרך אבל בית דמתני ומעליא ליה דישה אימא דלא מקני ליה משום דניחא ליה שירדסוהו אחריים קמ"ל דאפי' הכי אין אדם רוצה שיתן מעות וירדסוהו אחריים הואיל בבית לצניעותא עביד ותרייהו צריכי. אלא מסיפא דהאי ברא מכר את השדה וכו' מכרן לאחר איכא למשמע מינה דפליגי ר"ע ורבנן בעין יפה ובעין רעה. הא תו ל"ל היינו דקתני כסיפא דרישא דמתני' ותרי זמני ל"ל לאשמועינן דר' עקיבא סבר זיל בתר דעתא דלוקח ורבנן סבין זיל בתר דעתא דמוכר אלא לאו ש"מ וכו': אתמר

הלכה